

ارتباط جهت‌گیری ورزشی با پرخاشگری ورزشکاران رشته‌های رزمی

جلیل مرادی^۱، علی‌اکبر حسین نژاد^۲، و شاهو زمانی^۳

تاریخ دریافت: ۹۴/۰۲/۲۸ تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۵/۰۱

چکیده

هدف پژوهش حاضر، مطالعه ارتباط جهت‌گیری ورزشی با میزان پرخاشگری مردان ورزشکار رشته‌های رزمی بود. نمونه آماری شامل ۱۶۷ نفر از ورزشکاران رشته‌های رزمی بودند که به صورت تصادفی انتخاب شدند. نتایج نشان داد که بین دو متغیر جهت‌گیری ورزشی و پرخاشگری ورزشی ارتباط معناداری وجود دارد. همچنین، مؤلفه بردگرایی با تمامی ابعاد پرخاشگری ورزشی ارتباط معناداری دارد. نتایج نشان داد که می‌توان بر اساس مؤلفه‌های جهت‌گیری ورزشی به صورت معناداری میزان پرخاشگری را پیش‌بینی کرد. یافته‌های این پژوهش اهمیت شناسایی جهت‌گیری ورزشی را در میزان پرخاشگری نشان می‌دهد.

کلید واژه‌ها: جهت‌گیری ورزشی، پرخاشگری، ورزشکاران رشته‌های رزمی

Relationship between Sport Orientation and Aggression of Martial Arts Athletes

Jalil Moradi, Aliakbar Hosieneghad, and Shaho Zamani

Abstract

The purpose of this research was to study the relationship between sport orientation and aggression of martial arts athletes. The sample consisted of 167 athletes who were randomly selected. Results showed that there is a significant relationship between sport orientation and aggression among martial arts athletes. Also, the winning component there is a significant relationship with all aspects of sport aggression. Furthermore, the components of sport orientation were significant predictor variables in determining aggression. The findings revealed the importance of identifying the sport orientation in the level of aggression.

Keywords: Sport Orientation, Aggression, Martial Arts Athletes.

Email: jalilmoradi@gmail.com

۱. استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج (نویسنده مسئول)

۲. کارشناس ارشد روان‌شناسی ورزش دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج

۳. کارشناس ارشد روان‌شناسی ورزش دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج

مقدمه

رفتار پرخاشگرانه ممکن است در هر فردی از جمله ورزشکاران رخ دهد. فرد ورزشکار هنگامی که در موقعیت رقابتی و شرایط مسابقه قرار می‌گیرد، با توجه به شرایط حاکم بر مسابقه و انتظار برتری، ممکن است فشار روانی بالایی را تحمل کند و به دنبال آن اقدام به پرخاشگری کند. چنین رفتاری از جانب فرد ورزشکار می‌تواند عواقب مختلفی از جمله اخراج از مسابقه، محرومیت چندجلسه‌ای و یا چندساله برای او به همراه داشته باشد. لذا چنین محرومیتی به خصوص در سطح ورزش حرفه‌ای برای ورزشکار گران تمام می‌شود. بنابراین با توجه به چنین عواقبی بررسی عوامل روان‌شناختی دخیل در آغاز و ادامه پرخاشگری دارای اهمیت زیادی است (بروور و هوارث^۱، ۲۰۱۲).

تعاریف متفاوتی از پرخاشگری مطرح شده است. در ورزش پرخاشگری را انواع رفتارهای عمدی و غیرقانونی می‌دانند که به سمت حریف، مسئولان، هم‌تیمی‌ها و تماشاگران انجام می‌شود و فرد به پرهیز از چنین رفتاری تشویق می‌شود (ماکسول^۲، ۲۰۰۴). پرخاشگری سطح انگیزتی فرد را بالا می‌برد و توجه فرد را به عوامل دیگری مانند فکر صدمه زدن به حریف، معطوف می‌کند. در مورد پرخاشگری در ورزش نظریه‌های متفاوتی ارائه شده است. براین اساس، نظریه پرخاشگری غریزی، پرخاشگری را غریزی می‌داند و عنوان می‌کند پرخاشگری در درون انسان وجود دارد و به دنبال راهی برای رها شدن می‌گردد. نظریه یادگیری پرخاشگری بیان می‌دارد پرخاشگری رفتاری آموختنی است و افراد آن را با مشاهده دیگران یاد می‌گیرند. از طرف دیگر، نظریه ناکامی پرخاشگری بروز پرخاشگری را ناشی از ناکامی

در رسیدن به هدف می‌داند (واینبرگ و گولد^۳، ۲۰۱۴). روان‌شناسان ورزش نه تنها نظریه‌های پرخاشگری را در زمینه ورزش آزمون کردند بلکه به موضوعات مهم دیگری نیز پرداخته‌اند. هفت موضوع در این باره بررسی شده است که شامل تماشاگران و پرخاشگری، منطق بازی و پرخاشگری، آسیب‌های ورزشی و پرخاشگری، اجرای ورزشکار و پرخاشگری، فضای اخلاقی تیم و پرخاشگری، تعیین کننده‌های خاص ورزش و پرخاشگری و در نهایت تفاوت‌های فرهنگی و جنسی می‌باشد (واینبرگ و گولد، ۲۰۱۴).

یکی از تعیین‌کننده‌های مهم در بحث پرخاشگری، ویژگی‌های ورزشکاران از جمله جهت‌گیری ورزشی آن‌ها می‌باشد. جهت‌گیری ورزشی موضوعی است که می‌تواند با میزان پرخاشگری ارتباط داشته باشد. جهت‌گیری ورزشی^۴ از سه مؤلفه رقابت‌طلبی، هدف‌گرایی و بردگرایی تشکیل شده است. جهت‌گیری ورزشی و مؤلفه‌های آن از جمله عوامل تأثیرگذار بر عملکرد و شرکت در فعالیت‌های ورزشی به شمار می‌آیند. رقابت‌طلبی لذت از رقابت و تمایل به تلاش برای موفقیت در موقعیت‌های رقابتی است. افراد رقابتی معیارهای ورزشی را به طور متفاوتی نسبت به افراد غیررقابتی تعبیر و تفسیر می‌کنند و نوع ادراک آن‌ها از این شرایط رقابتی بر رفتار آن‌ها تأثیر می‌گذارد. افرادی که به شدت رقابت‌طلبند برای جستجو و پیوستن به ورزش رقابتی برانگیخته می‌شوند. بردگرایی، اشتیاق فرد برای پیروزی از طریق مقایسه‌های بین‌فردی است. می‌توان گفت اگر بردگرایی مهم‌ترین عامل برای بازیکنان یک تیم ورزشی باشد، رقابت درون‌گروهی خیلی جدی و سخت خواهد بود و در نتیجه تأثیرات روان‌شناختی

3. Weinberg & Gould
4. Sport Orientation Questionnaire

1. Brewer & Howarth
2. Maxwell

(۱۹۹۸) ارتباط جهت‌گیری هدفی و پرخاشگری را در رشته هندبال مورد بررسی قرار دادند. نتایج این مطالعه نشان داد ارتباط مثبت و معناداری بین جهت‌گیری هدف‌گرایی^۶ و پرخاشگری در لیگ هندبال وجود دارد. چاندلر، دواین و کارول^۷ (۱۹۹۹) نیز دریافتند احتمالاً ورزشکاران در مقایسه با غیرورزشکاران به طور معناداری دارای پرخاشگری بیشتری هستند. در این میان زنان ورزشکار بیشتر درگیر پرخاشگرانه کلامی و مردان ورزشکار بیشتر درگیر پرخاشگری بدنی می‌شوند. مگایر^۸ (۱۹۹۰) در پژوهشی سوابق رفتار پرخاشگرانه را در هاکی روی یخ حرفه‌ای بررسی کرد. نتایج نشان داد برد و باخت با پرخاشگری، ارتباط معناداری ندارد. در مطالعه دیگری فیلهو، ریبیرو و گارسیا^۹ (۲۰۰۵) ویژگی‌های روان‌شناختی ورزشکاران و غیرورزشکاران سطح بالای برزیلی را مقایسه کردند. نتایج نشان داد که تفاوت معناداری بین ورزشکاران و غیرورزشکاران ورزش‌های رزمی از نظر سطح پرخاشگری وجود دارد. مونسیس، استرادا، سیناترا، تانوچی و دپالو^{۱۰} (۲۰۱۳) در بررسی خودانگیزی، حمایت ورزشی و جهت‌گیری ورزشی به این نتیجه دست یافتند که جنسیت و نوع ورزش (تیمی و انفرادی) بر جهت‌گیری ورزشی اثر مستقیم دارند. نتایج پژوهش واعظ موسوی و شجاعی (۲۰۰۵) نیز نشان داد دختران و پسران هنگام برد و باخت به ترتیب نسبت به هنگامی که امتیازات مساوی بود، پرخاشگری هدفی بیشتری انجام دادند. دختران هنگام برد و باخت نسبت به زمانی که امتیازات مساوی بود، به ترتیب پرخاشگری ابزاری و رفتار جراتمندانه

زیان‌باری را به همراه خواهد داشت. هدف‌گرایی نیز به عنوان یکی از مؤلفه‌های جهت‌گیری ورزشی بر عملکرد فردی تأکید دارد و این افراد بر اهداف شخصی در ورزش تمرکز می‌کنند و موفقیت را نسبت به خود ارزیابی می‌کنند (دانیلس، سینچارون و لیپر^۱، ۲۰۰۵).

با توجه به مطالب ذکر شده می‌توان عنوان نمود که احتمالاً نوع جهت‌گیری ورزشی ورزشکار بر میزان پرخاشگری مؤثر باشد. تمرکز اصلی بر پیروزی و شکست دادن حریف ممکن است بین تیم‌ها خصومت و پرخاشگری به وجود آورد. اغلب در فوتبال، هاکی و بسکتبال حرفه‌ای و دانشگاهی بین بازیکنان زد و خورد مشاهده می‌شود. رقابت فی نفسه سبب رفتار پرخاشگرانه نمی‌شود بلکه احساسات و ریشه‌های رفتاری که بر پیروزی به هر قیمتی حتی با بازی غیرمنصفانه و آسیب زدن به حریف مبتنی باشد سبب این رفتار است (واینبرگ و گولد، ۲۰۱۴). فولر^۲ (۱۹۸۸) در مطالعه خود نشان داد ورزشکاران رزمی در مقایسه با غیرورزشکاران از سطوح پرخاشگری بالاتری برخوردارند. در مقابل یافته‌های پژوهش ژابو و پارکین^۳ (۲۰۰۱) نشان داد ورزشکاران رزمی در مقایسه با غیرورزشکاران از سطح پایین‌تری در پرخاشگری برخوردار هستند.

در رقابت‌های ورزشی افراد و گروه‌ها مستقیم و رو در رو قرار می‌گیرند. رقابت مستقیم اغلب به تعارض می‌انجامد و همانند بسیاری از موقعیت‌های تعارض بین افراد و گروه‌های رقیب، پرخاشگری وارد عمل می‌شود (گیل^۴، ۲۰۰۰). راسل، کولوم و فیستر^۵

6. Ego-goal orientation
7. Chandler, Dewayne & carroll
8. McGuire
9. Filho, Riberio & Garcia
10. Monacis, Estrada, Sinatra, Tanucci, & de Palo

1. Daniels, Sincharoen & Leaper
2. Fuller
3. Szabo & Parkin
4. Gill
5. Rasclé, Coulomb & Pfister

بیشتری نشان دادند.

در زمینه ارتباط جهت‌گیری ورزشی و پرخاشگری ورزشکاران پژوهش‌های اندکی انجام شده است. از طرف دیگر، بررسی و نقش تعیین‌کننده‌های مختلف در پرخاشگری در محیط‌های ورزشی امری ضروری به نظر می‌رسد. جهت‌گیری رقابتی فرد بر نحوه ادراک او از موقعیت رقابتی اثر می‌گذارد و ورزشکاران در جهت‌گیری‌های رقابتی بسیار متفاوت می‌باشند (واینبرگ و گولد، ۲۰۱۴). افراد با ویژگی‌های شخصیتی متفاوت در ارتباط با محیط واکنش‌های متفاوتی نشان می‌دهند. لذا بررسی ارتباط جهت‌گیری ورزشی و میزان پرخاشگری می‌تواند به تفسیر رفتار پرخاشگرانه کمک نماید. با توجه به اینکه ورزشکاران دارای رفتارهای پرخاشگرانه می‌باشند، آیا جهت‌گیری ورزشی آن‌ها با میزان پرخاشگری آن‌ها ارتباط دارد. آیا بین ورزشکاران بردگرا، هدف‌گرا و رقابتی در میزان پرخاشگری تفاوتی وجود دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع همبستگی و روش آن پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش را ورزشکاران رشته‌های رزمی (کونگ‌فو، کاراته، جودو، ووشو، تکواندو، و بوکس) شهرستان سنندج در سال ۱۳۹۳ با دامنه سنی ۱۶ تا ۳۰ سال تشکیل دادند، که به مدت پنج سال در رشته موردنظر فعالیت کردند. در مجموع اطلاعات حاصل از ۱۶۳ شرکت‌کننده به صورت تصادفی جمع‌آوری و مورد تحلیل قرار گرفت.

ابزار گردآوری اطلاعات

به منظور گردآوری اطلاعات از دو پرسش‌نامه پرخاشگری و جهت‌گیری ورزشی استفاده شد. در این پژوهش پرسش‌نامه پرخاشگری باس و پری^۱ (۱۹۹۲)

(۱۹۹۲) مورد استفاده قرار گرفت که چهار عامل پرخاشگری کلامی، پرخاشگری بدنی، خشم و خصومت را می‌سنجد. این پرسش‌نامه حاوی ۲۹ سؤال پنج‌گزینه‌ای بر اساس مقیاس لیکرت می‌باشد. روایی و پایایی نسخه فارسی این پرسش‌نامه در پژوهش مسعودنیا (۲۰۰۷) بر روی ورزشکاران و غیرورزشکاران تأیید شد و ضریب همسانی درونی مؤلفه‌های این مقیاس را ۰/۸۴ گزارش کردند. همچنین در پژوهش نقدی (۲۰۱۰) آلفای کرونباخ برای پایایی این ابزار ۰/۸۵ گزارش شد و برای روایی سازه آن، همبستگی درونی بین خرده مقیاس‌ها با نمره کل محاسبه شد که برای پرخاشگری بدنی ۰/۸۴، پرخاشگری کلامی ۰/۷۸، خشم ۰/۸۶ و خصومت ۰/۶۸ به دست آمد (ملکی، محمدزاده و قوامی، ۲۰۱۲).

در ادامه از پرسش‌نامه استاندارد جهت‌گیری ورزشی گیل و دیتر^۲ (۱۹۹۸) که شامل ۲۵ سؤال و سه عامل رقابت‌طلبی، بردگرایی و هدف‌گرایی می‌باشد استفاده شد. این پرسش‌نامه براساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت نمره‌گذاری می‌شود. عامل رقابت‌طلبی شامل ۱۳ سؤال می‌باشد و احساس فرد را در مورد میزان رقابت‌جویی نشان می‌دهد. عامل بردگرایی شامل شش سؤال بوده و احساس فرد را نسبت به کسب موفقیت مطلوب در رقابت نشان می‌دهد. عامل هدف‌گرایی نیز شامل شش سؤال بوده و احساس فرد را نسبت به اجرای مهارت با شکل مطلوب نشان می‌دهد. روایی صوری و محتوایی ابزار این پژوهش، بر اساس نظر و راهنمایی اساتید صاحب نظر و اهل فن تأیید شد. روایی و پایایی این پرسش‌نامه در پژوهش‌های قبلی بررسی و مورد تأیید قرار گرفته است. به عنوان مثال، بهرام و شفیعی زاده (۲۰۰۳)

2. Gill & Deeter

1. Buss and Perry Aggression Scale

میزان پایایی آن را ۰/۸۹ گزارش کردند.

مؤلفه‌های جهت‌گیری ورزشی تحلیل شد. در کلیه آزمون‌های آماری سطح معناداری $\alpha = 0/05$ در نظر گرفته شد.

روش‌های آماری

از آمار توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) برای توصیف متغیرهای پژوهش استفاده شد سپس اطلاعات به دست آمده پس از اطمینان از طبیعی بودن داده‌ها، با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون برای تعیین میزان ارتباط بین متغیرها و رگرسیون چندمتغیره برای پیش‌بینی میزان پرخاشگری بر اساس

نتایج پژوهش

جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد شرکت‌کننده‌ها در مؤلفه‌های پرخاشگری و جهت‌گیری ورزشی را نشان می‌دهد.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

انحراف معیار	میانگین	ابعاد
۷/۹۶	۵۴/۱۸	رقابت‌طلبی
۶/۲۵	۲۳/۱۷	بردگرایی
۳/۶۶	۲۵/۸۸	هدف‌گرایی
۷/۷۳	۱۴/۸۷	پرخاشگری کلامی
۸/۱	۲۵	پرخاشگری بدنی
۴/۵۹	۱۷/۸۶	خشیم
۶/۱۸	۲۲/۰۳	خصومت
۱۴/۷۳	۱۰۳/۲۳	مقیاس کلی جهت‌گیری ورزشی
۲۱/۴۹	۸۲/۵۹	مقیاس کلی پرخاشگری

جدول ۱ نشان می‌دهد که شرکت‌کنندگان در بعد رقابت‌طلبی جهت‌گیری ورزشی دارای میانگین بالاتری نسبت به دو بعد دیگر بودند. هم‌چنین بین مؤلفه‌های پرخاشگری بعد پرخاشگری بدنی و

جدول ۱ نشان می‌دهد که شرکت‌کنندگان در بعد رقابت‌طلبی جهت‌گیری ورزشی دارای میانگین بالاتری نسبت به دو بعد دیگر بودند. هم‌چنین بین مؤلفه‌های پرخاشگری بعد پرخاشگری بدنی و

جدول ۲. ماتریس همبستگی متغیرهای مطالعه

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
رقابت‌طلبی	۱						
بردگرایی	۰/۵۰**	۱					
هدف‌گرایی	۰/۸۰**	۰/۴۱**	۱				
پرخاشگری کلامی	۰/۱۱	۰/۲۶**	۰/۰۱	۱			
پرخاشگری بدنی	۰/۰۷	۰/۳۰**	-۰/۰۱	۰/۶۴**	۱		
خشیم	۰/۱۹*	۰/۲۸**	۰/۰۸	۰/۴۶**	۰/۶۱**	۱	
خصومت	۰/۱۰	۰/۳۸**	۰/۰۱	۰/۶۳**	۰/۶۸**	۰/۵۴**	۱

** همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنادار است. * همبستگی در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

همان‌گونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، بعد بردگرایی جهت‌گیری ورزشی با تمام ابعاد پرخاشگری ارتباط مثبت و معناداری دارد ($P < 0/01$). نتایج این جدول نشان می‌دهد که ارتباط هر یک از مؤلفه‌های پرخاشگری با همدیگر معنادار می‌باشد ($P < 0/01$)، و همچنین بعد رقابت‌طلبی جهت‌گیری ورزشی با مؤلفه‌های خشم پرخاشگری ارتباط مثبت و معناداری دارد ($P < 0/05$). از طرف دیگر ارتباط معناداری بین بعد هدف‌گرایی جهت‌گیری ورزشی با مؤلفه‌های پرخاشگری وجود ندارد.

برای بررسی امکان پیش‌بینی پرخاشگری از طریق ابعاد جهت‌گیری ورزشی از روش رگرسیون چندمتغیره استفاده شد. اما پیش از استفاده از رگرسیون، پیش‌فرض‌های رگرسیون به تفصیل مورد آزمون قرار گرفت. نتایج نشان داد که پیش‌فرض‌های لازم برای گرفتن آزمون برقرار می‌باشد. جدول ۳، نتایج رگرسیون چندمتغیره را برای پیش‌بینی میزان پرخاشگری بر اساس جهت‌گیری ورزشی شرکت‌کنندگان نشان می‌دهد.

جدول ۳. نتایج رگرسیون چندمتغیره برای پیش‌بینی پرخاشگری بر اساس جهت‌گیری ورزشی

متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک	مدل اف	معناداری	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	مقدار بتا	میزان اختلاف	معناداری
رقابت‌طلبی	۲۶ ۱۳ ۳	۹/۹۴	۰/۰۰۱	۰/۳۹	۰/۱۵	۰/۱۵	۱/۲۱	۰/۲۲
بردگرایی						۰/۳۹	۴/۶۶	۰/۰۰۱
هدف‌گرایی						-۰/۲۷	-۲/۳۲	۰/۰۲

با توجه به نتایج حاصل از جدول ۳ ضریب همبستگی ۰/۳۹ است. یعنی مؤلفه‌های جهت‌گیری ورزشی در مجموع ۰/۳۹ با پرخاشگری همبستگی دارند. ضریب تعیین نیز برابر با ۰/۱۵ است و نشان می‌دهد که ۱۵ درصد از واریانس پرخاشگری از طریق متغیر پیش‌بین (مؤلفه‌های جهت‌گیری ورزشی) قابل توضیح است. همچنین ملاحظه می‌شود که مؤلفه‌های بردگرایی و هدف‌گرایی از قدرت پیش‌بینی معناداری برخوردار هستند ($P < 0/05$).

بحث و نتیجه‌گیری

از آن جا که بخش مهمی از دلایل موفقیت یا عدم موفقیت به عوامل روان‌شناختی فرد ورزشکار یا شرایط روانی تیم ورزشی بستگی دارد لذا بررسی مؤلفه‌های دخیل در این امر ضروری می‌باشد. یکی از این عوامل، پرخاشگری فرد ورزشکار و عوامل

تأثیرگذار در آن می‌باشد. امروزه در شرایط مسابقه و رقابت ورزشی، با توجه به شرایط حاکم بر مسابقه، فرد ورزشکار ممکن است چنان دچار تنش و فشار روانی شود که رفتارهایی جبران‌ناپذیر در زمین ورزشی از خود بروز دهد که تبعات آن می‌تواند به ورزشکار و تیم ورزشی آسیب وارد کند (کیمبل، روسو، برگام و گالیندو، ۲۰۱۰). لذا هدف از مطالعه حاضر بررسی ارتباط جهت‌گیری ورزشی ورزشکاران رشته‌های رزمی با میزان پرخاشگری آنها بود. نتایج نشان داد که بعد بردگرایی جهت‌گیری ورزشی با تمام ابعاد پرخاشگری ورزشی ارتباط دارد. تمایل به پیروزی یا برد گرایی بازتابی از انتخاب‌ها و پاسخ‌های فردی در طی یک فعالیت ورزشی می‌باشد. شرکت‌کنندگان ورزشی با

غریزی، همخوان است. بر اساس نظریه پرخاشگری غریزی، پرخاشگری درونی و یک مؤلفه ژنتیکی می‌باشد و ورزش یک وسیله مناسب و پذیرفتنی جهت رها شدن پرخاشگری است. افرادی که خصوصیت رقابتی شدیدی دارند نسبت به افرادی که کمتر رقابتی هستند، بیشتر تمایل به جستجوی موقعیت‌ها داشته و برای دستیابی به آن‌ها بیشتر برانگیخته می‌شوند. با این وجود ویژگی شخصیتی رقابت‌جویی به تنهایی پاسخ‌های فرد را پیش‌بینی نمی‌کند (واینبرگ و گولد، ۲۰۱۴). احتمالاً به این دلیل است که افرادی که از لحاظ شخصیتی بردگرا هستند، تمایلات پرخاشگرانه بیشتری از خود نشان می‌دهند.

از طرف دیگر، نتایج نشان داد که ارتباط مثبت و معناداری بین هدف‌گرایی و ابعاد پرخاشگری وجود ندارد. این نتیجه نشان می‌دهد افرادی که هدف‌گرا هستند روی اهداف شخصی در ورزش تمرکز دارند و موفقیت را نسبت به خود ارزیابی می‌کنند. همچنین هدف‌گرایی به طور ضمنی به اهداف و تلاش‌های فرد برای به دست آوردن یک عملکرد معین اشاره می‌کند (دانیلس و همکاران، ۲۰۰۵). مطالعه گیل (۲۰۰۰) نشان داد که ورزشکاران در جهت‌گیری رقابتی بسیار متفاوت می‌باشند و جهت‌گیری افراد هدف‌گرا بیشتر به بهبود عملکرد مربوط می‌شود، تا اینکه بر برد تأکید داشته باشد. این یافته ممکن است تعجب آور باشد اما در حقیقت تأییدی بر پژوهش‌های هدف‌گزینی می‌باشد که نشان می‌دهد برد در درجه دوم اهمیت می‌باشد (واینبرگ و گولد، ۲۰۱۴).

همچنین نتایج نشان داد تنها ارتباط مثبت و معناداری بین مؤلفه رقابت‌طلبی با مؤلفه خشم پرخاشگری وجود دارد. رقابت‌طلبی به تلاش برای کسب موفقیت در شرایط مقایسه‌ای با برخی از معیارها در حضور قضاوت و داوری دیگران تعریف شده است. بر این اساس افراد بسیار رقابتی، موقعیت و شرایط ورزشی را به طور متفاوتی نسبت به افراد غیررقابتی تعبیر و

تمایل به پیروزی، دوست دارند که برنده شوند و از بازنده شدن در ورزش دوری می‌کنند، آن‌ها موفقیت را نسبت به دیگران ارزیابی می‌کنند (گیل، زوالتوسکی و دیترا، ۱۹۸۸). این یافته با نتایج پژوهش دان و دان^۲ (۱۹۹۹) و میلر، رابرتز و اوماندسن^۳ (۲۰۰۵) هم‌خوانی دارد. آن‌ها نشان دادند که بردگرایی و تأکید زیاد بر پیروزی می‌تواند عامل رفتار پرخاشگرانه باشد. اما با نتایج پژوهش مگایر (۱۹۹۰) مبنی بر عدم ارتباط برد و باخت با پرخاشگری هم‌خوانی ندارد. به نظر می‌رسد پرخاشگری ورزشی پدیده‌ای چندعاملی باشد که با حمله، ناکامی، خشم و نشانه‌های محیطی کنش عملکردی دارد. در برخی از ورزش‌ها نیز ارتباط مثبتی بین رفتار پرخاشگرانه، کنترل خشم و اجرای موفقیت‌آمیز وجود دارد. آگاهی ورزشکاران بر رفتارشان، به ویژه در ورزش‌های رزمی و برخوردی، یا زمانی که برد بسیار اهمیت دارد، ارزشمند و تعیین‌کننده است. در هر حال، مؤلفه‌های بدنی و حرکتی-رفتاری خشم در روان‌شناسی عمومی کاملاً غیرورزشی تعریف شده است (واعظ موسوی و مسیبی، ۲۰۰۸).

احتمالاً تأکید بر پیروزی و افتخار فردی می‌تواند کاتالیزوری برای ایجاد رفتارهای منفی در رقابت باشد. حتی رقابت بر سر یک جایگاه ممکن است باعث آسیب زدن عمدی یکی از رقابت‌کنندگان به دیگری شود. رقابت فی‌نفسه سبب ایجاد رفتار پرخاشگرانه نمی‌شود بلکه احساسات و ریشه‌های رفتاری که بر پیروزی به هر قیمتی، حتی با بازی غیرمنصفانه یا آسیب زدن عمدی مبتنی باشد، سبب این رفتار است. این نتایج با مفاهیم مطرح شده در نظریه پرخاشگری

1. Gill, Dziewaltowski, & Deeter
2. Dunn & Dunn
3. Miller, Roberts, & Ommundsen

سارنا^۴ (۲۰۰۱) که معتقد به فقدان ارتباط بین پرخاشگری و مشارکت در ورزش بودند ناهمخوان است این محققان در مطالعات خود هیچ ارتباط بین پرخاشگری و مشارکت در ورزش مشاهده نکردند. احتمالاً نوع ورزش در بروز چنین نتایجی مؤثر است و مشارکت در رشته‌های ورزشی متفاوت، اثرات متفاوتی روی پرخاشگری داشته باشد.

نتایج رگرسیون چندمتغیره نشان داد که می‌توان بر اساس مؤلفه‌های جهت‌گیری به صورت معناداری میزان پرخاشگری را پیش‌بینی کرد. در میان مؤلفه‌های جهت‌گیری به ترتیب بردگرایی و هدف‌گرایی دارای قدرت پیش‌بینی معناداری بودند. این نتایج حاکی از آن است که می‌توان تا حدود زیادی میزان پرخاشگری را از طریق جهت‌گیری ورزشکار تعیین نمود. برخی پژوهش‌ها عنوان کردند که پیش‌بین‌های اصلی تمایلات پرخاشگرانه، ادراک ورزشکار از رفتار پرخاشگرانه هم‌تیمی‌ها، موقعیت‌های مشابه و نیز تشویق مربی به پرخاشگری است (استفان^۵، ۲۰۰۱). این یافته‌ها با مطالب مطرح شده در نظریه یادگیری اجتماعی باندورا مبنی بر اینکه رفتار پرخاشگرانه از طریق محیط و متغیرهای مختلف یاد گرفته می‌شود، نیز همسان است. احتمالاً متغیرهای موقعیتی نیز علاوه بر متغیرهای شخصیتی بر تمایلات پرخاشگرانه اثرگذارند. پژوهش‌هایی نیز متغیرهای فردی و ویژگی‌های شخصیتی را به عنوان عوامل مؤثر در تمایلات پرخاشگرانه معرفی کرده‌اند (دودا و هاستون^۶، ۱۹۹۵). نتایج پژوهش نصیری و نصیری (۲۰۱۳) که به بررسی پیش‌بینی پرخاشگری بر اساس کمال‌گرایی در ورزشکاران پرداختند، نشان داد که می‌توان بر اساس کمال‌گرایی پرخاشگری را

تفسیر می‌کنند و نوع ادراک آن‌ها از این شرایط رقابتی بر رفتار آن‌ها تأثیر خواهد داشت (میس، بلومفلد و هویل^۱، ۱۹۸۸). احتمالاً ورزشکارانی که دارای ویژگی رقابت‌طلبی بالاتری هستند رفتار پرخاشگرانه بیشتری از خود نشان می‌دهند. افرادی که ویژگی رقابتی زیادی دارند بیشتر تلاش می‌کنند و در تکالیف مشارکتی اجرای بهتری از خود نشان می‌دهند (سمبولک، کر و مس^۲، ۲۰۰۷). برای نمونه نشان داده شده است که مردان در جهت‌گیری رقابتی و بردگرایی و زنان در هدف‌گرایی امتیاز بالاتری کسب کردند (گیل، ۲۰۰۰).

نتایج نشان داد که بین عوامل پرخاشگری ورزشی و جهت‌گیری ورزشی ارتباط وجود دارد. پژوهشگران روان‌شناسی ورزشی نیز بر این باورند که هر چه ورزشکار در درک، شناسایی، تنظیم و ابراز دقیق هیجان‌های خود توانمندتر باشد، عادات فکری در اختیار خواهد داشت که موجب می‌شود فردی کارآمدتر باشد و بهترین عملکرد را از خود نشان دهد (ملکی، محمدزاده و قوامی، ۲۰۱۲). هم‌چنین این یافته‌ها با نتایج پژوهش بشارت و حسینی (۲۰۱۰) هم‌سو است آن‌ها در پژوهشی تحت عنوان ارتباط بین نشخوار خشم^۳ و پرخاشگری در ورزشکاران رشته‌های منتخب ملی به این نتیجه رسیدند که بین خشم و پرخاشگری ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد و با پژوهش الیاسی، صداقتی و صالحیان (۲۰۱۱) هم‌خوان است. آن‌ها به بررسی ارتباط هوش هیجانی با جهت‌گیری ورزشی در ورزشکاران رشته‌های تیمی و انفرادی پرداختند و نشان دادند که ارتباط مثبت و معناداری بین هوش هیجانی با جهت‌گیری ورزشی وجود دارد، هم‌چنین با پژوهش‌های بک ماند، کاپریو، کوجالا و

4. Bäckmand, Kaprio, Kujala, & Sarna
5. Stephens
6. Duda & Huston

1. Meece, Blumenfeld, & Hoyle
2. Sambolec, Kerr & Messe
3. Anger rumination

اشتباهاتشان را درک کرده‌اند نسبت به آن‌هایی که بر رقابت و باور به اینکه بردن همه چیز است، تأکید دارند تمایلات پرخاشگرانه کمتری دارند (کیمبل، روسو، برگام و گالیندو، ۲۰۱۰). لذا می‌توان با شناسایی گرایش هدفی ورزشکار از برنامه‌های لازم برای کاهش بروز پرخاشگری استفاده نمود. احتمالاً ورزشکارانی که دارای جهت‌گیری بردگرایانه هستند تمایل بیشتری به بروز رفتار پرخاشگرانه دارند. پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آتی ارتباط جهت‌گیری ورزشی و ورزشکاران رشته‌های مختلف با سایر مؤلفه‌های روان‌شناختی و همچنین ارتباط و نقش ویژگی‌های شخصیتی مختلف در پرخاشگری مورد بررسی قرار گیرد.

منابع:

- 1 Bäckmand, H., Kaprio, J., Kujala, U., & Sarna, S. (2001). Personality and mood of former elite male athletes-a descriptive study. *International Journal of Sports Medicine*, 22(3), Pp: 215-221 .
- 2 Bahram, A., & Shafizade, M. (2003). The effect of competitiveness and type of sport on sport oriented: investigation of interactive pattern of achievement motivation in sport. *Movement Science and Sport Journal*, 2, Pp: 1-9. In Persian .
- 3 Behroozi, H., ZareZadeh, M., & SaberiKakhki. (2013). The Relationship between spiritual intelligence and aggression among male teen soccer players. *Journal of Sport Psychology Studies*, 6, Pp: 81-94. In Persian .
- 4 Beshart, M., & Hosieni, S. (2010). The relationship between anger rumination and aggression in the national selected athletes. *Journal of Development and Motor Learning*, 6, Pp: 47-67. In Persian .
- 5 Brewer, G., & Howarth, Sharon. (2012). Sport, attractiveness and aggression.

به صورت معناداری پیش‌بینی کرد. همچنین جمشیدی و همکاران (۲۰۱۱) ارتباط جهت‌گیری ورزشی و اضطراب رقابتی در ورزشکاران شرکت کننده در دهمین المپیاد ورزشی دانشجویی بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که جهت‌گیری ورزشی، اضطراب رقابتی را پیش‌بینی می‌کند.

نتایج پژوهش حاضر با پژوهش‌های یانگ^۱ (۱۹۹۰)، بهروزی، زارع زاده، و صابری کاخکی (۲۰۱۳) هم‌خوان است. عنوان شده است که محیط‌های پربرخورد مانند رشته‌های رزمی بر میزان پرخاشگری و اولویت بندی آن‌ها متأثر است که در پژوهش حاضر میانگین مؤلفه پرخاشگری بدنی از مؤلفه‌های دیگر بیشتر است و به ترتیب خصومت و خشم و پرخاشگری کلامی قرار دارند که بر این اساس می‌توان گفت ورزشکاران رزمی تمایل بیشتر به بروز پرخاشگری از نوع بدنی دارند. بر اساس نظریه ناکامی پرخاشگری، ناکامی زمینه ساز بروز رفتار پرخاشگرانه می‌باشد. نتایج نشان داد که بردگرایی با میزان پرخاشگری ارتباط معناداری دارد. احتمالاً افراد بردگرا در صورت وجود شرایط محیطی و بروز ناکامی، پرخاشگری بیشتری نسبت به شرایط دیگر از خود نشان می‌دهند.

در کل نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین برخی از مؤلفه‌های جهت‌گیری ورزشی و میزان پرخاشگری در ورزشکاران رشته‌های رزمی همبستگی معناداری وجود دارد و می‌توان بر اساس مؤلفه‌های جهت‌گیری ورزشی به صورت معناداری میزان پرخاشگری را پیش‌بینی کرد. نتایج نشان داد که مؤلفه بردگرایی جهت‌گیری ورزشی می‌تواند پرخاشگری را تا حدود زیادی پیش‌بینی کند. ورزشکارانی که اهمیت کار تیمی، همکاری، تلاش و یادگیری به دست آمده از

1. Young

- <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2012.05.010>.
- 6 Chandler, S. B., Johnson, D. J., & Carroll, P. S. (1999). Abusive behaviors of college athletes. *College Student Journal*, 33(4), Pp: 638 .
 - 7 Daniels, E., Sincharoen, S., & Leaper, C. (2005). The Relation between sport orientations and athletic identity among adolescent girl and boy athletes. *Journal of sport behavior*, 28(4), Pp: 315 .
 - 8 Duda, J. L., & Huston, L. (1995). *The relationship of goal orientation and degree of competitive sport participation to the endorsement of aggressive acts in American football*. Paper presented at the Sixth European Congress on Sport Psychology Proceedings.
 - 9 Dunn, J. G., & Dunn, J. C. (1999). Goal orientations, perceptions of aggression, and sportpersonship in elite male youth ice hockey players. *Sport Psychologist*, 13, Pp: 183-200
 - 10 Filho, M. G. B., Ribeiro, L. C. S., & García, F. G. (2005). Comparison of personality characteristics between high-level Brazilian athletes and non-athletes. *Revista Brasileira de Medicina do Esporte*, 11, Pp: 114e-118e .
 - 11 Gill, D. L. (2000). *Psychological dynamics of sport and exercise* (2 ed.): Human Kinetics.
 - 12 Gill, D. L., Dziewaltowski, D. A., & Deeter, T. E. (1988). The relationship of competitiveness and achievement orientation to participation in sport and nonsport activities. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 10(2), Pp: 139-150 .
 - 13 Jamshidi, A., Talebi, H., Sajadi, S. S., Safari, K., & Zare, G. (2011). The *Personality and Individual Differences*, 53(5), Pp: 640-643. doi: relationship between sport orientation and competitive anxiety in elite athletes. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, Pp: 1161-1165
 - 14 Kimble, Neal B., Russo, Stephen A., Bergman, Brandon G., & Galindo, Viviana H. (2010). Revealing an empirical understanding of aggression and violent behavior in athletics. *Aggression and Violent Behavior*, 15(6), Pp: 446-462. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.avb.2010.08.001>
 - 15 Maleki, B., Mohamadzade, H., & Ghavami, A. (2012). The Effect of emotional intelligence training on aggression, stress and psychological well-being of elite athletes. *Motor behavior*, 11, Pp: 117-190. In Persian .
 - 16 Maxwell, J. P. (2004). Anger rumination: an antecedent of athlete aggression? *Psychology of Sport and Exercise*, 5(3), Pp: 279-289. doi: [http://dx.doi.org/10.1016/S1469-0292\(03\)00007-4](http://dx.doi.org/10.1016/S1469-0292(03)00007-4)
 - 17 McGuire, E.j. (1990). *The antecedents of aggressive behavior in professional ice hockey*. Unpublished Doctoral Dissertation. University of waterloo. ontario. canada .
 - 18 Meece, J. L., Blumenfeld, P. C., & Hoyle, R. H.. (1988). Students' goal orientations and cognitive engagement in classroom activities. *Journal of educational psychology*, 80(4) Pp: 514 .
 - 19 Miller, Blake W., Roberts, Glyn C., & Ommundsen, Yngvar. (2005). Effect of perceived motivational climate on moral functioning, team moral atmosphere perceptions, and the legitimacy of intentionally injurious acts among competitive youth football players.

- Psychology of Sport and Exercise*, 6(4), Pp: 461-477. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.psychsport.2004.04.003>
- 20 Monacis, Lucia, Estrada, Omar, Sinatra, Maria, Tanucci, Giancarlo, & de Palo, Valeria. (2013). Self-determined Motivation, Sportspersonship, and Sport Orientation: A Mediation Analysis. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 89(0), Pp: 461-467. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.08.878>
- 21 Nasiry, S., & Nasiry, F. (2013). Predicting of aggression based on perfectionism in athletes. *Motor Behavior*, 15, Pp: 173-182. In Persian .
- 22 Rasclé, O., Coulomb, G., & Pfister, R. (1998). Aggression and goal orientations in handball: Influence of institutional sport context. *Perceptual and Motor Skills*, 86(3c), Pp: 1347-1360 .
- 23 Sambolec ,Eric J., Kerr, Norbert L., & Messé, Lawrence A. (2007). The Role of Competitiveness at Social Tasks: Can Indirect Cues Enhance Performance? *Journal of Applied Sport Psychology*, 19(2), Pp: 160-172. doi: 10.1080/10413200601185164
- 24 Stephens, Dawn E. (2001). Predictors of Aggressive Tendencies in Girls' Basketball: An Examination of Beginning and Advanced Participants in a Summer Skills Camp. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 72(3), Pp: 257-266. doi: 10.1080/02701367.2001.10608958
- 25 Szabo, Attila, & Parkin, Anna M. (2001). The psychological impact of training deprivation in martial artists. *Psychology of Sport and Exercise*, 2(3), Pp: 187-199. doi: [http://dx.doi.org/10.1016/S1469-0292\(01\)00004-8](http://dx.doi.org/10.1016/S1469-0292(01)00004-8)
- 26 Vaez Mousavi, M., & Mosaibi, F. (2008). *Sport Psychology: SAMT* Publication. In Persian.
- 27 Vaez Mousavi, M., & Shojaei, M. (2005). The frequency of aggressive and courage behaviors in win, lose and equally situations. *Olympic quarterly*, 25, Pp: 117-126. In Persian .
- 28 Weinberg, R. S., & Gould, D. (2014). *Foundations of Sport and Exercise Psychology* (6 ed.): Human Kinetics.
- 29 Young, Thomas J. (1990). Sensation seeking and self-reported criminality among student-athletes. *Perceptual and Motor Skills*, 70(3), Pp: 959-962. doi: 10.2466/pms.1990.70.3.959

